

25/97 Kadir Suresi

1. Çoğu tefsirciye göre Kur'an, Kadir gecesinde ve Ramazan ayında Levh-i Mahfuz'a bütün olarak indirilmiştir. Bazılarına göre ise Hz. Peygamber'e indirilmesi Kadir gecesi başlamış ve 23 yılda tamamlanmıştır (Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*). Bu ayetler indiğinde Kur'an'ın çok az bir kısmı inmiş olduğu için vahyin ilk inişinden söz ettiği daha kuvvetli bir ihtimaldir (İzzet Derveze, *Kur'an'ı Anlamada Bir Yöntem Çalışması*, İst. 1997, s. 243). Kadir gecesi ve Ramazan ayının kamerî takvime göre senenin bütün ay ve günlerini dolaşmasından hareketle belirgin bir geceden söz edilemeyeceği de düşünülmektedir (Taberî, *Camî'l-Beyan*; Zemahşerî, *Keşşaf*; Hamdi Yazır, *Hak Dini*). 2. ayette de belirtildiği gibi Hz. Peygamber (as), bu gecenin hangi gece olduğu konusunda net bilgi vermemiştir. Tefsirciler ve hadisçiler de Ramazan'ın hangi günü indiği konusunda da çok farklı günlerden söz etmektedirler (Buharî, *Ezan* 135; Zemahşerî, *Keşşaf*; Erul, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, s. 216). Ayrıca değer ve şeref anlamına gelen "Kadr" kelimesi gecenin sıfatı değil, vahyin sıfatıdır (Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*). Yani 'kadri yüce bir gece' değil, 'kadrin (değerin) indirildiği gece' anlamında bir isim tamlaması veya izafet terkididir. Başlıbaşına bir değer olan vahiy o gece indiği için gece değerli olmaktadır. Daha sonra ortaya çıkan kader tartışmalarından dolayı kadir gecesi, kader gecesi gibi anlaşılmış, vahyin içerdiği buyrukların kastedildiği emir kelimesi de kaza ve kaderin belirlenmesi olarak değerlendirilmiştir (4. ayet). Oysa kastedilen Allah'ın vahiy ile indirdiği buyruklardır (44/Duhan 3-6). Dolayısıyla bir geceyi bin aydan, yaklaşık seksen üç yıllık bir ömürden hayırlı kılan şey gecenin kendisi değil, Kur'an'ın o gece inmesidir. 4. ayete bakılırsa Kur'an indikçe melekler inmeye devam etmektedir. Dolayısıyla Kur'an'ın indiği, okunduğu her gece kadir olmaktadır. Bu olayı olmuş bitmiş bir güne indirgemek geceye anlam veren eylemi göz ardı etmekten kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de belirli bir geceyi kutlamak bidatlar arasında sayılabilmektedir (Şatıbî'nin görüşü için bkz. *İslam Ans. "Şatıbî" Maddesi*, TDV yayınları, c. 3, s. 373).

2. 'Ruh' kelimesinden kasıt, bazılarına göre Cebrail'dir, bazılarına göre meleklerden bir gruptur (Taberî, *Camî'l-Beyan*; İbn Kesir, *Tefsir*; Razî, *Mefatihü'l-Gayb*; İzz b. Abdissalam, *et-Tefsir*; Sa'lebî, *el-Keşf*; Saalibî, *el-Cevahir*). Şihab, ruh kelimesinde Cebrail'in kastedilmediği kanaatindedir (Hamdi Yazır, *Hak Dini*). Muhammed Esed, 16/Nahl 2 ayetini delil getirerek "ruh" kelimesine vahiy anlamı vermektedir. Razî'ye göre 42/Şûrâ 52, 40/Mümin 15 ve 19/Meryem 64 ayetleri de 16/Nahl 2 ayetinin bu anlamını desteklemektedir. Bu ayetler vahyin o gece yazıldığını ve melekler tarafından büyük bir nümâyış ve coşkuyla indirildiğini tasvir etmektedir.